

CZU: 373.67.047(478)

DOI: <http://doi.org/10.5281/zenodo.4557359>

REPERE TEORETICE ȘI METODOLOGICE PRIVIND CONCEPEREA ȘI FORMAREA COMPETENȚEI INTERCULTURALE ÎN ȘCOALA DE ARTE „A. STÂRCEA”

Iulia MÎNDRESCU

Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău

În articol este abordată formarea competențelor elementare instrumental-artistice în școala de arte din perspectiva interculturalității, care reclamă o strategie educativă specifică integrată în Modelul praxiologic al instruirii/ învățării și în Schema învățării diferențiate. Acestea sunt susținute de un proces educațional predominant individualizat și diferențiat al instruirii racordat la standardele educaționale respective, formarea competenței interculturale pe niveluri de instruire fiind concepută prin aplicarea unui repertoriu adecvat al lucrărilor pentru procesul de studii.

Cuvinte-cheie: *management, competență, metodologie, standard, interculturalitate, model praxiologic.*

THEORETICAL AND METHODOLOGICAL BENCHMARKS REGARDING THE DESIGN AND FORMATION OF INTERCULTURAL COMPETENCE IN THE ART SCHOOL “A. STÂRCEA”

The article addresses the formation of the elementary musical-artistic competences in the art school from the perspective of interculturality, which demands a specific educational strategy integrated in the Praxeological Model of teaching/learning and the Differentiated Learning Scheme. These are supported by a predominantly individualized and differentiated educational process of training connected to the respective educational standards, while formation of the intercultural competence on training levels is designed by applying an adequate repertoire of works for the study process.

Keywords: *Management, competence, methodology, standard, interculturality, Praxeological Model.*

Introducere

Regândirea procesului de învățământ într-o nouă perspectivă pedagogică, a teoriei curriculumului, a centrării pe formarea personalității elevului în devenire și pe formarea de competențe a produs o **schimbare de paradigmă a învățării**, care, în contextul conceptului de calitate, este proprie și școlii de arte. Dacă ne referim la semnificațiile instruirii/învățării în școala de arte, trebuie mai întâi să facem delimitările conceptuale. Or, instruirea angajează din cele mai vechi timpuri resurse umane și materiale bogate și variate. Din punct de vedere etimologic, termenul provine din latinescul *instruo* și înseamnă aranjament, amenajare, construcție, desemnând prin extensiune o „construcție în spirit”, o construcție intelectuală sau, după cum spune Skinner „construcția unor structuri cognitive, operaționale” [apud 8]. Profesorul Eugen Noveanu consideră că *instruirea* este o acțiune de comunicare, de transmitere de cunoștințe, iar B.O Smith opinează că instruirea înseamnă „distribuirea cunoștințelor și a deprinderilor” menționând că relația dintre instruire și învățare este fundamentală, instruirea neputând exista dacă nu se soldează cu învățare [Ibidem]. Astfel, precizează R.B. Iucu, „instruirea este acțiunea întreprinsă în intenția de a produce învățarea” [8]. Autorul menționat concepe învățarea drept „o transformare de comportamente pe baza unei experiențe organizate în școală, organizare supusă structurării, observației și controlului, în condițiile activității și ambianței școlare. În context se desting două aspecte: *învățarea ca proces* și *învățarea ca produs* [Ibidem].

Școala „bună” este cea care se concentrează asupra creșterii performanțelor școlare, **pe cel ce învață, pe învățare**. Cea mai bună cale de egalizare a oportunităților școlare constă în creșterea calității învățării, în vederea oferirii de șanse fiecăruia, pentru a înainta până la nivelul pe care îl dorește. În context, profesorul nu are numai un simț al calității, dar demonstrează o înțelegere a esenței acestei calități, implicit în cadrul celor 4 domenii ale școlilor efective: academic/gândirea; dezvoltarea abilităților; orientarea cu vederi globale/inter-național; formarea morală.

Documentele Uniunii Europene stabilesc că „**educația reprezintă o activitate intenționată sistematică și continuă de comunicare, menită să producă o învățare durabilă**” [apud 1].

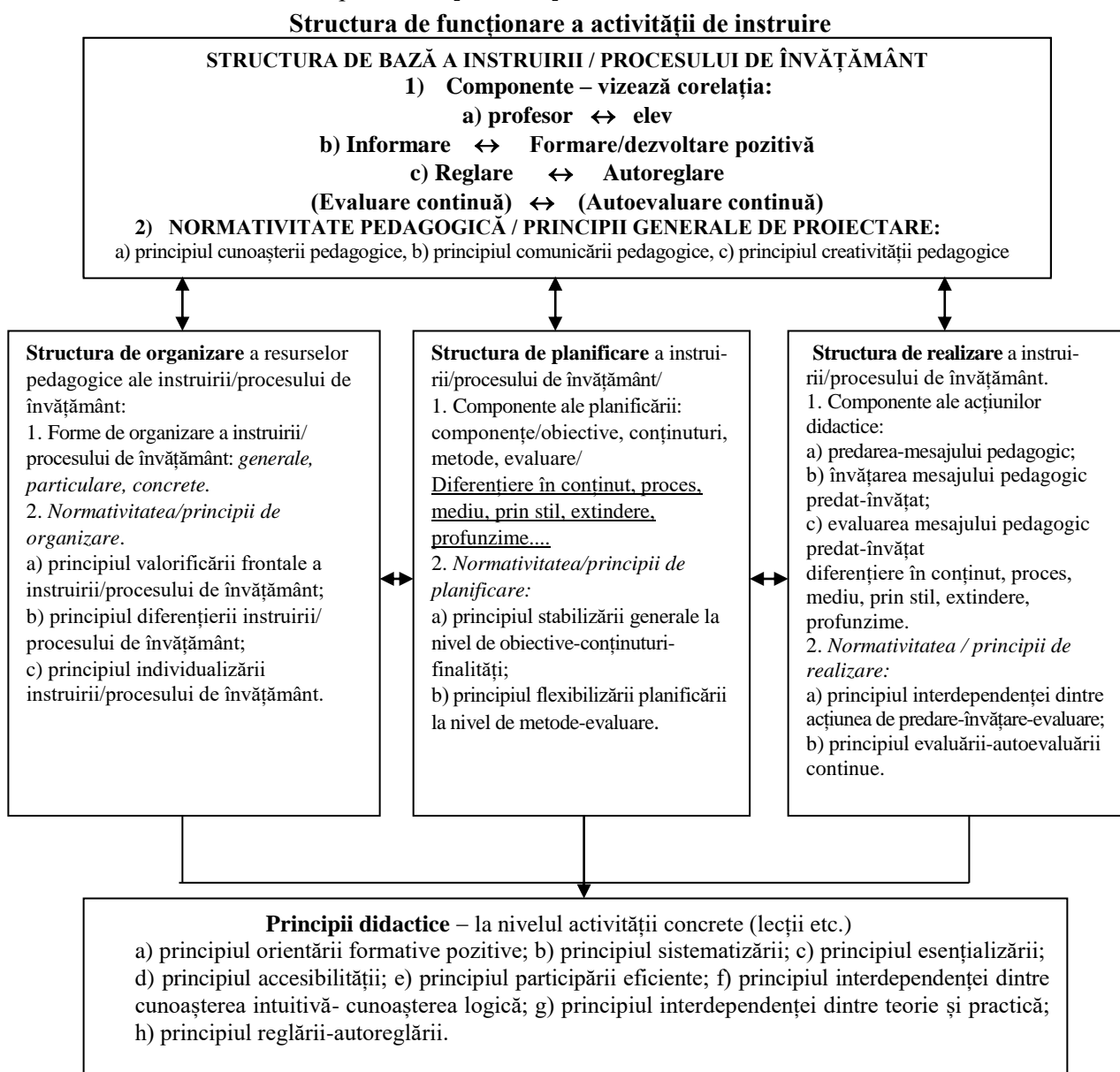
Competențele-cheie „**a învăța să înveți**” și **competența de conștientizare culturală și expresie** sunt determinante pentru Școala de Arte, exprimă esența misiunii acesteia, fără a diminua și importanța celorlalte competențe - cheie pentru **Învățarea Durabilă** stabilite de Uniunea Europeană.

În context, Departamentul SUA pentru Educație susține 5 caracteristici sau valori cadru necesare unui profesor/ manager de succes: (1) orientarea în sarcină; (2) entuziasmul și interesul (motivația); (3) calitatea instruirii realizate direct; (4) orientarea în studiu a elevilor (**a-i învăța să învețe**); calitatea feedback-ului oferit elevilor, cadrelor didactice, părinților și comunității [apud 1].

Interculturalitatea poate fi considerată, dintr-o anumită perspectivă, o consecință a globalizării. Or, societatea în care trăim este caracterizată de diversitate, interdependență și schimbare. Interculturalitatea ține de reflectarea unei realități efective. Dimensiunea interculturală a vieții sociale ridică probleme semnificative pentru educație și învățare. Tinerii de astăzi au nevoie nu de asimilarea unei anumite culturi, a unui grup restrâns, ci de ceea ce se cheamă **competență interculturală** – un ansamblu de cunoștințe și deprinderi în măsură să-i permită individului relaționarea, comunicarea și integrarea cu succes în diferite tipuri de comunități, de a înțelege și aprecia opere de artă în diversitatea lor [8].

Activitatea de instruire reprezintă principalul subsistem al activității de educație, planificată întru formarea de competențe specifice prin determinarea de *obiective – conținuturi – metode de predare-învățare-evaluare*, realizată prin acțiuni integrate în cadrul oricărei activități de instruire în procesul de învățământ în cadrul unor forme de organizare generale (formale, nonformale), particulare (frontale, pe microgrupuri, individuale) și activități concrete (lecții, cercuri de specialitate, consultații individuale și de grup etc.), *lecția* fiind forma principală de organizare a instruirii în cadrul procesului de învățământ.

Experiența pedagogică acumulată pe parcursul anilor ne-a permis elaborarea unui model de învățare, acceptat și promovat de noi în Școala de Arte „A.Stârcea” din mun.Chișinău ca reper epistemologic, model constituit în baza consultării lucrărilor de specialitate [1,3,5,6,8].

Fig.1. Modelul praxiologic al structurii de funcționare a instruirii/ învățării (adaptare după [1,3,8]).

Analiza și validarea Modelului respectiv implică valorificarea *conceptelor fundamentale ale pedagogiei*, dar și ale *normativității* și ale *metodologiei specifice*, angajate la nivelul construcției *modelului praxiologic* și la nivelul ordonării sale prin intermediul *principiilor* (generale – ale proiectării; specifice – ale organizării, planificării, realizării-dezvoltării, didactice).

Diferențierea curriculară vizează adaptarea procesului de predare-învățare la posibilitățile aptitudinale, la nivelul intereselor cognitive, la ritmul și stilul de învățare al elevului. Această **strategie diferențitoare** redă **trecerea** de la „o școală pentru toți” la „o școală pentru fiecare”, trecere ce poate fi realizată tocmai prin posibilitățile oferite de proiectarea și aplicarea onestă a curriculumului în condițiile în care are loc într-adevăr trecerea la centrarea pe nevoile și interesele elevului, aspect specific Școlii de Arte. În acest context, pentru instituții de acest gen, precum este Școala de Arte, se potrivește schema de diferențiere a instruirii inițiată de C.Crețu (Fig.2).

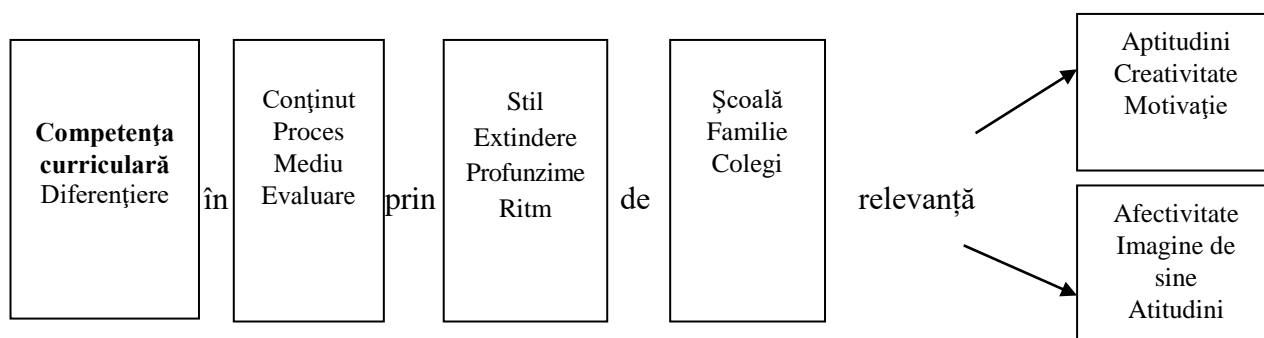

Fig.2. Schema de diferențiere a instruirii după C.Crețu [4].

Aceste orientări pot și trebuie realizate și prin crearea unui mediu favorabil învățării, care presupune: condiții destinse, permissive de susținere și securizare, stimularea prin promovarea transferurilor de opinii, aprecieri, observații, sugestii, valorificarea experiențelor personale, încurajarea exprimării originale, a gândirii divergente, a asumării riscului, acceptarea și respectarea diferențelor dintre indivizi, comunicarea empatică, echilibrul dintre conduita competițională și cea cooperantă. Evaluarea diferențiată se referă atât la instrumentele utilizate, cât și la aptitudinile și deprinderile formate, precum și la conținutul informațional (interdisciplinar, intradisciplinar sau transdisciplinar). Pentru a fi eficace și efective, rezultatele evaluărilor trebuie interpretate și analizate, pentru că numai astfel se pot proiecta și realiza activități de reglare și remediere – individuale sau pe grupe de nivel – care să permită fiecărui elev să progreseze în mod real. Tendința de creare a condițiilor pentru egalitatea șanselor de reușită ale tuturor elevilor a făcut posibilă apariția și dezvoltarea diverselor modele consacrate în științele socioumane vizând problema dată: *modelul sociologic al reproducerii culturale*, *modelul psihologic al stadiilor dezvoltării intelectuale*, *modelul pedagogic al accelerării instruirii*, *modelul optimizării procesului de instruire* etc. Printre acestea un loc aparte îl ocupă *modelul învățării depline* propus de John Carrol [apud 2], care precizează că Nivelul de învățare atinge maximum atunci când raportul dintre timpul efectiv folosit și timpul necesar este egal cu 1.

$$\text{Nivelul de învățare} = f \left(\frac{\text{Timpul efectiv folosit}}{\text{Timpul necesar}} \right)$$

În realitate este destul de dificil de a se obține acest rezultat, pentru că elevii folosesc mai puțin timp pentru învățare decât este necesar. Factorii mai ușor de influențat în scopul sporirii eficienței procesului didactic sunt: calitatea instruirii, care depinde direct de profesor, perseverența, ocazia de învățare și, întrucâtva, aptitudinea de învățare. Dezvoltările ulterioare ale învățării depline specificate de B.Bloom și colaboratorii săi au scos în evidență că (1) există elevi care învață mai rapid și elevi care învață mai lent și (2) în dependență de asigurarea unor condiții de învățare favorabile, majoritatea elevilor sunt foarte asemănători sub raportul capacităților de învățare, al vitezei de învățare și al motivației în vederea învățării ceea ce se confirmă în realitatea școlară [apud 2].

Formarea competențelor elementare la copii în școala de arte are semnificațiile sale ce țin de particularitățile de vârstă și de modelele de învățare, care la general sunt reprezentate în Figura 3. Examinarea acestora denotă că în model se succed mai multe faze. La baza învățării profesorul propune o situație complexă de viață sau o situație-problemă.

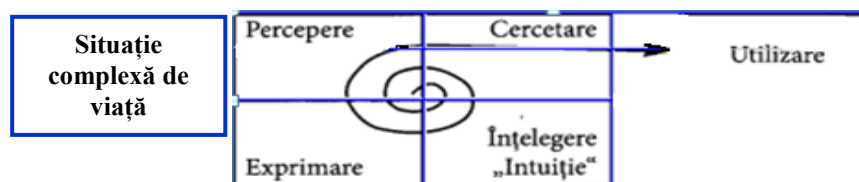

Fig.3. Fazele învățării după C.Bogaert [apud 1].

Fazele învățării le constituie: *perceperea, cercetarea, înțelegerea/intuiția, exprimarea*. Metodologia de formare a competențelor vizează succesiunea acțiunilor, după cum urmează: *logica activității; logica învățării; etapa de familiarizare; etapa de învățare; punerea în practică a activităților de învățare; fișe de pregătire și de analiză a activităților de învățare; modalități de depășire a dificultăților de învățare; grile de evaluare formativă și de evaluare sumativă; etapa de exersare; logica alegerii*. Astfel, în cadrul formării de competențe muzical-artistice ne ghidăm de cele trei logici diferite, dar articulate între ele: *o logică a acțiunii în situație, o logică curriculară și o logică a învățării* [9] (Fig.4).

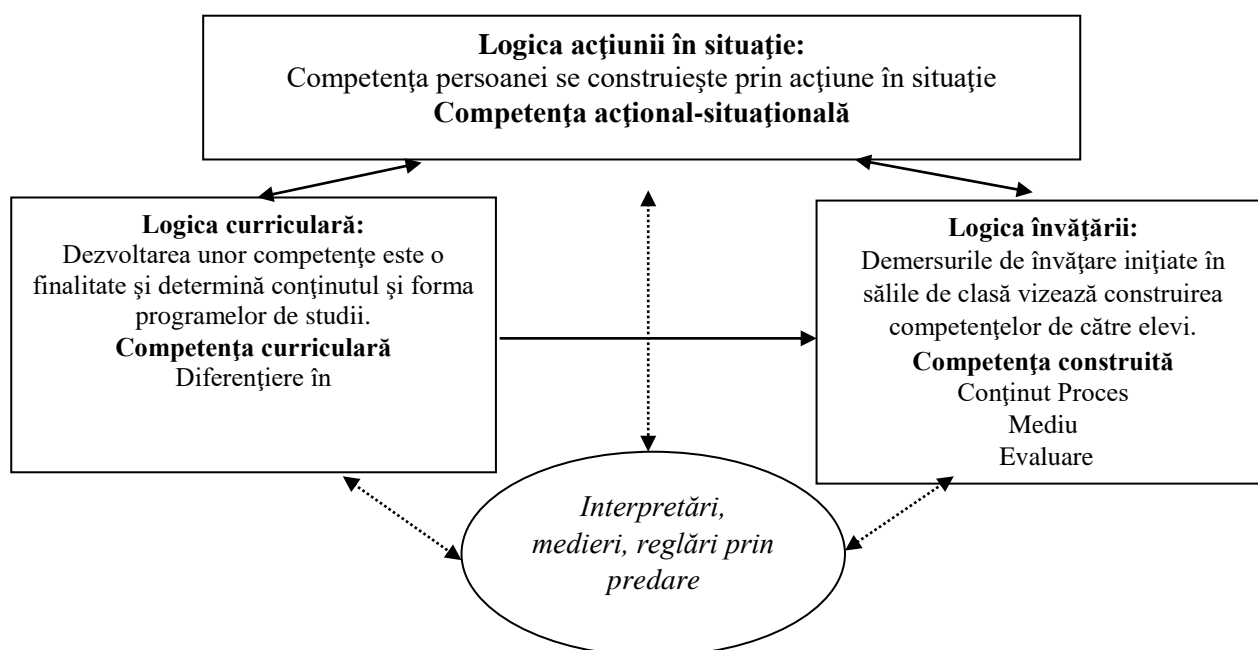

Fig.4. Trei logici ale competenței [9].

Având acest reper conceptual-metodologic ne ghidăm în formarea competențelor și de conceperea procesului de cunoaștere a unei creații muzicale stabilite de muzicologul și filosoful G.Balan, care vizează 7 trepte: 1 – reacția emoțională; 2 – percepția imaginativă, constituită din reprezentări mentale; 3 – efectul muzicii asupra gândirii: meditații inspirate de stările sufletești; 4 – gândirea pentru muzică: contemplarea muzicii în realitatea ei obiectivă; 5 – filosofia inerentă muzicii, emanată de gânduri subiective; 6 – percepția muzicii ca o lume în sine; 7 – treapta existențială: ascultarea muzicii ca necesitate vitală [apud 7].

Astfel, „accesul la esența muzicii este înlesnit prin convergența trăirii și înțelegerii, sensibilului și mentalului, desfășurării și cugetului” [Ibidem]. În context, susținem afirmația lui L.Grațeșkaia că procesul de interpretare instrumentală necesită integrarea tuturor tipurilor de cunoaștere muzicală: științifică, diletantă, artistică, pedagogică, ele fiind oportune în descoperirea sensului muzical, în cunoașterea tuturor aspectelor imaginii muzicale, devenind indispensabile în formarea competenței interpretative [Ibidem].

În perspectiva formării competențelor, dacă din punctul de vedere al logicii curriculare vizăm competențe curriculare, „*competențele construite*” vizează „*construirea*” competențelor de către subiecții acțiunii didactice,

iar din perspectiva logicii „acțiunii în situație”, avem în vedere competențe acțional-situaționale care se construiesc din „acțiuni în situație”. În această ordine de idei, o persoană/elev care manifestă o competență interculturală trebuie, în opinia noastră, să activeze mai multe cunoștințe dintre cele prezentate în tabelul ce urmează.

Tabelul 1

Cunoștințele integrate competenței interculturale

Cunoștințe declarative	Competențe specifice și cunoștințe procedurale	Cunoștințe atitudinale
<ul style="list-style-type: none"> cunoștințe despre alte culturi; cunoștințe despre sine; înțelegerea conceptului despre cultură – înțelegerea semnificației culturii, a modului în care ne influențează viața. 	<ul style="list-style-type: none"> Adaptabilitate la situații culturale diverse, stabilirea unui climat de încredere și respect. Capacitatea de a construi relații – abilități solide de constituire a relațiilor în domeniul social/ personal și preprofesional. Capacitatea de a comunica intercultural – competențe de comunicare interculturală eficientă. Competențe organizatorice – capabili să îmbunătățească calitatea interrelațiilor în perspectiva interculturalității. Abilități de adaptare la provocările impuse de interacțiunea cu o altă cultură. Valorificarea parteneriatelor educaționale în perspectiva interculturalității. 	<ul style="list-style-type: none"> Atitudine de respect și modestie cu privire la propria cultură și acceptarea altor culturi. Dedicare personală pentru experiența de viață într-o altă cultură. Perceperea corectă a semnificațiilor diverselor culturi. Interpretarea corectă a fenomenelor, proceselor, relațiilor în domeniul cultural.

În acest sens, am elaborat un model de construire și de atingere a competenței-cheie Conștientizare Culturală și Expresie, formată pe trepte de instruire în Școala de Arte „A. Stârcea”.

Tabelul 2

Modelul teoretic de construire și de atingere a competenței interculturale

Nivelul	Elemente ale competenței (exemple)
Nivelul I (cl. I – IV)	
(a) Cunoștințe	Perceperea unor elemente ale patrimoniului cultural local. Elemente ale folclorului din localitatea natală și din orizontul apropiat. Caracteristicile comunității locale (date de observație directă). Cunoașterea unor poezii și cântece semnificative (adaptate vârstei). Utilizarea unei terminologii minimale referitoare la cultură.
(b) Deprinderi (aptitudini, abilități)	Descrierea și localizarea elementelor de patrimoniu local. Explicarea intereselor, opțiunilor muzicale. Exprimarea artistică individuală: cântece, poezii. Vizionarea unor elemente culturale: spectacole, imagini, activități. Compararea opiniilor individuale cu ale altor colegi.
(c) Atitudini	Respect față de elemente de patrimoniu existente anterior experienței individuale. Inițiativă în domeniul expresiei artistice.
Nivelul 2 (cl. V – VIII)	
(a) Cunoștințe	Cunoașterea unor elemente de bază ale patrimoniului cultural național, european și mondial (pe baza disciplinelor școlare). Perceperea diversității culturale și lingvistice a Europei și a lumii. Cunoașterea dimensiunii istorice a formării patrimoniului cultural al orizontului local, al țării și al omenirii în domeniul disciplinei studiate. Conservarea diversității culturale și lingvistice a Europei și a lumii. Cunoașterea legăturii dintre elemente ale comunităților (elemente lingvistice, religioase) și elemente ale culturii. Cunoașterea criteriilor de evaluare a operelor cu caracter cultural sau muzical/ artistic.

(b) Deprinderi (aptitudini, abilități)	<p>Aprecierea critică și estetică a operelor de artă/muzică.</p> <p>Valorificarea aptitudinilor artistice înnăscute, identificate și exprimate.</p> <p>Construirea unor demersuri apreciative utilizând terminologia adecvată.</p> <p>Interpretarea imaginilor care reflectă elemente culturale.</p> <p>Negocierea aprecierilor de grup sau colective asupra faptelor culturale și artistice.</p> <p>Construirea unui demers logic și argumentativ pentru explicarea opțiunilor individuale asupra operelor culturale.</p> <p>Aprecierea critică a operelor și a spectacolelor.</p>
(c) Atitudini	<p>Înțelegerea culturii naționale ca parte a culturii umanității.</p> <p>Dezvoltarea sentimentului identității.</p> <p>Respect pentru diversitatea expresiilor culturale.</p> <p>Înțelegerea lecturii ca necesitate a educației permanente.</p> <p>Participarea activă la viața culturală.</p> <p>Realizarea unor produse culturale și artistice individuale.</p> <p>Aprecierea activității culturale și artistice a altora.</p>

Cele două niveluri (1, 2) corespund structurii actuale în Școala de Ate. Ele sunt păstrate ca atare, chiar dacă organizarea internă a acestei structuri poate fi făcută și prin alte asocieri de clase.

În context, este primordială stabilirea unui cadru de comunicare eficientă cu elevul. *Comunicarea este un proces în care oamenii își împărtășesc informații, idei și sentimente*, aceasta fiind determinată în obținerea succesului de instruire a elevului. Este important ca în comunicarea cu elevul profesorul să respecte câteva condiții: să utilizeze un limbaj accesibil lui, să transmită mesaje clare, care să nu poată fi interpretate altfel, să manifeste încredere vis-à-vis de elev, să antreneze, să stimuleze elevul în a-și exprima opiniile, indiferent că sunt sau nu corecte, și, cel mai important, să obțină feedback. Din punct de vedere psihologic, acest nivel de comunicare se caracterizează prin dezvăluirea propriei personalități, prin cunoașterea personalității interlocutorului și cere mult efort spiritual. În schimb, drept consecință a comunicării spirituale este încrederea reciprocă dintre elev și profesor. În timpul dialogului, analizând interesele elevului, diversele aspecte ale preocupărilor sale, concluzionăm asupra obiectivelor și asupra metodelor de realizare a lor. Trecând de la general la individual proiectăm procesul instructiv pentru timpul apropiat având în vizer obiectivele respective. Pe parcurs stabilim corectitudinea și modalitățile realizării sarcinilor propuse elevului. Individualitatea specifică fiecărui elev (unul fiind expresiv, altul mai puțin) oferă particularități diferite procesului de instruire. Activitățile pluri-disciplinare prezentate ne arată calea spre produsul finit. Desigur, finalitatea acestui proces este competența formată în structura cunoștințe- capacități- atitudini.

Rezultatele învățării se găsesc în educația artistică și culturală a elevilor, exprimate în (1) deprinderi, cunoștințe și înțelegere artistică, (2) apreciere critică (judecată estetică), (3) moștenire culturală (identitate națională), (4) exprimare/ identitate/ dezvoltare individuală, (5) diversitate culturală (identitate europeană/ conștientizare mondială) și (6) creativitate (imaginație, rezolvare de probleme, asumarea riscului). Acestea se corelează cu *standardele* care definesc un set de așteptări în raport cu ceea ce trebuie să știe și ce trebuie să poată face elevul. Standardele sunt așteptări înalte și nu cerințe minime. Aceste standarde sunt urmate de indicatori, care includ acțiuni și comportamente observabile sau alte dovezi, care indică prezența, starea sau condiția unor elemente legate de standardele elaborate și practicate în premieră de subsemnata (Tab.3).

Tabelul 3

Standarde educaționale și ale învățării eficiente din domeniul muzical, Școala de Arte „A. Stârcea”

Standarde	Indicatori	
	Nivel primar	Nivel gimnazial
Demonstrează cunoștințe și abilități de interpretare muzicală cu redarea unor idei, emoții, stări sau mesaje pentru un public divers.	<p>Elevul:</p> <p>1.1. Urmărește atent Dezvăluirea mesajului sonor artistic în piesele muzicale audiate și studiate.</p> <p>1.2. Îmbină într-o lucrare muzicală diverse nuanțe dinamice pentru a se autoexprima.</p>	<p>Elevul:</p> <p>1.1. Urmărește cercetător dezvăluirea mesajului sonor pentru realizarea unui proiect artistic.</p> <p>1.2. Comunică idei și mesaje prin realizarea unui subiect muzical artistic.</p> <p>1.3. Distinge elementele constituente (structura/ forma) specifice genurilor muzicii instrumentale (concertul, sonata, uvertura, invenția, polifonia).</p>

	<p>1.3. Determină evenimentele sonor-artistice auzite în piesele muzicale (început, parte, repetiție, culminație, sfârșit).</p> <p>1.4. Ține în memorie și recunoaște auditiv piese muzicale și fragmente din creații de muzică națională și universală.</p> <p>1.5. Distinge expresivitatea elementelor de limbaj muzical (melodie, tempo, ritm, nuanțe dinamice, timbru, mod) în creațiile muzicale audiate.</p>	<p>1.4. Ține în memorie și recunoaște auditiv teme sau fragmente din lucrări muzicale reprezentative aparținând diferitor orientări stilistice (baroc, clasicism, romantism, impresionism, realism, modernism).</p> <p>1.5. Percepe semnificația mijloacelor de expresivitate muzicală (melodie, tempo, ritm, nuanțe dinamice, registru, timbru, mod) în edificarea imaginii în creațiile, lucrările muzicale audiate.</p>
Interpretarea expresivă a repertoriului de creație ca modalitate de exprimare artistică.	<p>Elevul:</p> <p>2.1. Respectă poziția corectă, regulile de interpretare la un instrument.</p> <p>2.2. Demonstrează cunoașterea elementelor de cultură muzicală.</p> <p>2.3. Aplică deprinderile de interpretare instrumentală.</p> <p>2.4. Interpretează expresiv repertoriul selectat în funcție de caracteristicile lor muzicale (6-10 creații pe an).</p>	<p>Elevul:</p> <p>2.1. Respectă poziția corectă, regulile de interpretare la un instrument.</p> <p>2.2. Demonstrează cunoașterea elementelor de cultură muzicală (respirație, emisie sonoră, articulație).</p> <p>2.3. Aplică deprinderile de interpretare instrumentală în unison.</p> <p>2.4. Interpretează expresiv repertoriul selectat în funcție de caracteristicile lor muzicale (10-15 creații pe an). Participă cu dorință la activități extrașcolare, concursuri, festivaluri de sector, municipale, naționale, internaționale.</p>
Gândirea muzicii în categorii proprii fenomenului muzical, în procesul de creație, interpretare și audiție.	<p>Elevul:</p> <p>3.1. Apelează la diferite strategii pentru a afla informații despre artiștii instrumentiști și operele lor.</p> <p>3.2. Caracterizează muzica după un plan structurat (elemente de limbaj muzical, formă muzicală, gen etc.).</p> <p>3.3. Descoperă dezvoltarea temei/ temelor muzicale din creația audiată.</p> <p>3.4. Comentează lucrări muzicale (după un algoritm/ schemă) privind conținutul de idei, stările emoționale reflectate în muzică, mijloacele de expresivitate.</p> <p>3.5. Se exprimă asupra unei lucrări interpretate/vizionate/ audiate care îi solicită dorința.</p>	<p>Elevul:</p> <p>3.1. Aplică strategii și tehnologii moderne la selectarea informației despre autori și opere de muzică.</p> <p>3.2. Caracterizează muzica după un plan structurat (elemente de limbaj muzical, formă muzicală, imagine muzicală, dramaturgie).</p> <p>3.3. Descoperă dezvoltarea temei/ temelor muzicale din creația audiată.</p> <p>3.4. Comentează lucrări muzicale (după un algoritm/ schemă) privind conținutul de idei, stările emoționale reflectate în muzică, mijloacele de expresivitate, principiile de dezvoltare a mesajului, stilul și forma muzicală.</p> <p>3.5. Comentează și caracterizează conținutul de imagini al creațiilor audiate/vizionate și interpretate de pe pozițiile idealului și gustului estetic autentic.</p>

Astfel, putem afirma că standardele educaționale reprezintă nivelurile de capacitate instructiv-educativă pe care elevii trebuie să le atingă la finele treptei de învățământ – învățământ primar, gimnazial, stabilite teoretic și experiențial în baza valorilor educaționale ale sistemului național de învățământ vocațional și a demersului educațional al lumii moderne.

Educația muzical-artistică, educația interculturală este supusă multor cerințe competitive, care influențează asupra organizării și conținutului educației artistice. Globalizarea în creștere a adus atât beneficii, cât și

provocări, incluzând pe cele apărute din competiția internațională, migrație și multiculturalism, grație progreselor în tehnologie și dezvoltării economiei cunoașterii. Școala de Arte poate fi privită ca un mijloc de pregătire a copiilor pentru rolul lor într-o lume încontinuu nesigură. Ea vine în ajutorul tinerilor urmărind să le dezvolte un sentiment de siguranță, atât ca indivizi, cât și ca membri ai diverselor grupuri în societate. Există, de asemenea, o nevoie recunoscută de a încuraja tinerii să-și dezvolte o gamă largă de abilități și interese, să-și identifice și să-și „hrănească” potențialul de creativitate. Orice profesor poate și trebuie să dezvolte interesele, aptitudinile și talentele elevilor, ajutându-i să-și valorifice la maximum aptitudinile. Modelând personalitatea fiecărui elev, profesorul Școlii de Arte este preocupat să descopere direcția optimă de dezvoltare a acestuia și să stimuleze capacitățile necesare împlinirii sale. El devine astfel specialistul care acordă și o calificată asistență psihopedagogică și profesională indispensabilă dezvoltării multilaterale a fiecărui elev. Ajutând fiecare elev să-și aleagă tipul de studii și apoi profesiunea care corespunde cel mai bine personalității sale, profesorul rezolvă nu doar problema orientării profesionale, ci și pe aceea a integrării cu succes a absolvenților în viața profesională ulterioară, este atent la îmbinarea pregătirii teoretice cu cea practică. Or, anume *repertoriul canalizează direcția de formare muzical-artistică* a elevului, asigură conexiunea prevederilor programei de instruire și a intereselor, opțiunilor elevului, care în consecință influențează gradul de competență/ cultură format, orientarea elevului în alegerea viitorului său. Mai mult, repertoriul stabilit din selectarea diverselor materiale-didactice (culegeri) specifică identitatea culturală a instituției, ceea ce o deosebește de altele. Pe parcursul anilor de activitate ne-am convins că bogăția de culegeri, ghidurile didactice-suport la disciplinele de muzică nu garantează de la sine succesul în instruire.

Concluzii

Formarea competențelor elementare instrumental-artistice în Școala de Arte din perspectiva interculturalității reclamă o strategie educativă specifică integrată în *Modelul praxiologic al instruirii/ învățării* și în *Schema învățării diferențiate*, care susține metodologia de formare a competențelor într-un proces predominant de individualizare și diferențiere a instruirii racordat la standardele educaționale respective, conceperea formării competenței interculturale pe niveluri de instruire cu aplicarea unui repertoriu adecvat al lucrărilor pentru procesul de studii.

Referințe:

1. COJOCARU, V.Gh. *Competență-Performanță-Calitate*. Chișinău: Tipografia Centrală, 2019.
2. COJOCARU, V.Gh. *Schimbarea în educație și schimbarea managerială*. Chișinău: Lumina, 2004.
3. CRISTEA, S. *Fundamentele pedagogiei*. Iași: Polirom, 2010.
4. CREȚU, C. *Curriculumul diferențiat și personalizat*. Iași: Polirom, 1998.
5. Codul educației al Republicii Moldova. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2014, nr.319-324.
6. CIOLAN, L. *Învățarea integrată. Fundamente pentru un curriculum transdisciplinar*. Iași, 2008.
7. GRANEȚKAIA, L. Tipuri de cunoaștere aplicată în procesul interpretării/ studiului creației muzicale. În: *Revista „Artă și educație artistică”* (Bălți), 2014, nr.1(23), p.47-50.
8. IUCU, R.B. *Instruirea școlară. Perspective teoretice și aplicative*. Iași: Polirom, 2008.
9. JONAERT, P. et al. *Curriculum și Competențe*. Cluj-Napoca: ASCR, 2010.
10. JOIȚA, E. *Instruirea constructivistă – o alternativă. Fundamente. Strategii*. București: Aramis, 20.
11. Strategia „Educația 2020”.

Date despre autor:

Iulia MÎNDRESCU, doctorandă, Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”; director adjunct al Școlii de Arte „A.Stârcea”.

E-mail: iuliamindrescu@yahoo.com

ORCID: 0000-0003-0851-9221

Prezentat la 27.04.2020